

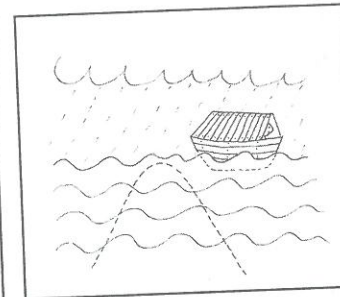
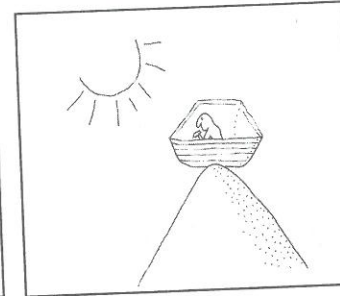
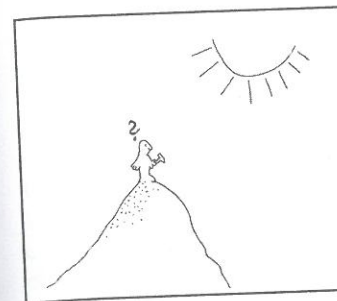

W tym rozdziale

- ▲ Ekonomiczny sens ubezpieczeń
- ▲ Rodzaje ubezpieczeń
- ▲ Ubezpieczam się
- ▲ Selekcja negatywna i pokusa nadużycia

Zwróć uwagę na zagadnienia:

- ▲ Czemu służy ubezpieczenie?
- ▲ Czym kierować się przy ubezpieczaniu?

Wyprzedzić pecha, czyli jak się ubezpieczyć i dlaczego?

9

Czy wierzysz, że kiedy czarny kot przebiegnie drogę, to spotka cię pech? Albo że zbite lustro oznacza siedem lat nieszczęścia? Aby zażegnać nieszczęście, trzeba spluć trzy razy przez lewe ramię. Jeśli chcesz się uchronić przed chorobą i żyć w dobrym zdrowiu, możesz np. nosić biżuterię z bursztynem. To wszystko podobno sprawdzone metody. Możesz jednak także zrobić coś innego – pomyśleć o swoim ubezpieczeniu.

Ekonomiczny sens ubezpieczeń

Czy warto się ubezpieczać? I dlaczego to robimy? Po co jest potrzebne ubezpieczenie? **Ubezpieczenie** pozwala ludziom na dzielenie się ryzykiem. Jeżeli wybierasz się na narty, kupujesz ubezpieczenie na wypadek, gdyby coś się stało. Nawet bowiem jeśli jesteś zaprawionym narciarzem, to na stoku są inni ludzie, a do tego wypadki po prostu się zdarzają. Czy zastanawiałeś się kiedyś, ile trzeba za nie płacić i dlaczego właśnie tyle? Poniższy przykład pomoże ci to zrozumieć. Załóżmy, że mieszkasz w okolicy, gdzie tysiąc osób ma rowery. Średnia cena roweru wynosi 500 zł. Statystyki policyjne wskazują, że w ostatnich latach ginie przeciętnie 25 rowerów rocznie, czyli łączne straty wynoszą 12 500 zł. Tak więc ryzyko utraty roweru wynosi 2,5%, czyli z prawdo-

podobieństwem 97,5% – będziesz miał swój rower wart 500 zł i z prawdopodobieństwem 2,5% – twój rower zostanie skradziony. Można jednak zrobić coś, co sprawi, że unikniesz finansowych konsekwencji straty roweru. Jeżeli wszyscy posiadacze rowerów stworzą fundusz ubezpieczeniowy, płacąc 2,5% wartości roweru, tj. 12,50 zł, to zgromadzą oni łącznie 12 500 zł, które wystarczą na wypłatę odszkodowania. Teraz, gdy rower zostanie skradziony, jego właściciel otrzyma zwrot pieniędzy (500 zł) ze wspólnego funduszu. Zauważ, że ubezpieczając się, całkowicie można uniknąć ryzyka. Wówczas bowiem niezależnie od tego, czy ukradną ci rower czy nie, to masz na pewno 487,50 zł (500 zł wartość roweru minus 12,50 zł składki ubezpieczeniowej, gdy nie ukradną ci go i 500 zł odszkodowania minus 12,50 zł składki, gdy rower ci skradziono).

Ubezpieczenie działa na podstawie zasad opisanych w omawianym przykładzie. Towarzystwa ubezpieczeniowe obliczają prawdopodobieństwo zajścia danego zdarzenia (pożar, wypadek samochodowy, trzęsienie ziemi, powódź itd.). Pozwala to im określić kwoty należne osobom, które poniosą straty. Następnie doliczają pewną sumę na pokrycie czynności administracyjnych oraz oczekiwany zysk. Całkowite koszty zostają następnie podzielone przez liczbę osób, w zależności od prawdopodobieństwa, że

szkoda przydarzy się danej osobie. Otrzymała suma to składka, tj. cena, którą płaci się za ubezpieczenie. Przeciętny Polak w 2010 r. na ubezpieczenia wydał prawie 1400 zł.

Zastanów się przez chwilę nad podanym wcześniej przykładem dotyczącym ubezpieczenia rowerów. Czy nie sądzisz, że system ten może zbankrutować? Jeśli się tego obawiasz, to masz rację. Pewnego roku może bowiem zniknąć dwadzieścia sześć rowerów, a w następnym dwadzieścia cztery. Przeciętnie będzie to nadal dwadzieścia pięć rowerów rocznie, ale w roku, w którym skradziono dwadzieścia sześć rowerów, system bankrutuje. Dlaczego zatem tak się nie dzieje? Aby się przed tym uchronić, towarzystwa ubezpieczeniowe asekurują się (sprzedają ryzyko – reasekurują) u innych towarzystw ubezpieczeniowych, które przejmując ryzyko, przejmują również składki osób ubezpieczonych i zobowiązują się do wypłacenia kwoty ubezpieczenia, jeśli powstanie szkoda. Jest to szczególnie istotne, gdy ubezpieczeniem objęte są przedmioty o bardzo dużej wartości, np. statki, platformy wydobywcze, duże zakłady przemysłowe.

Rodzaje ubezpieczeń

W Polsce prawie wszyscy ludzie są w pewien sposób ubezpieczeni. Najpowszechniejsze są ubezpieczenia:

- społeczne,
- gospodarcze, a w tym:
 - komunikacyjne,
 - na życie,
 - majątkowe,
 - od odpowiedzialności cywilnej,
 - od kosztów leczenia.

Ubezpieczenia społeczne. Kiedy jesteś piękny i młody, to nie zastanawiasz się, co złego może spotkać cię w przyszłości. Niestety, wypadki chodzą po ludziach i przytrafiają im się tragedie, które trwale lub przejściowo pozbawiają ich możliwości zarobkowania. W takiej sytuacji mogą oni liczyć na zasiłek chorobowy, rentę chorobową lub rentę inwalidzką. W Polsce ubezpieczenie na wypadek choroby przysługuje wszystkim zatrudnionym, bezrobotnym, rolnikom oraz dzieciom i młodzieży. Jest to ubezpieczenie obowiązkowe i pełni ważną rolę – zapewnia bezpieczeństwo socjalne. Instytucją

zajmującą się pobieraniem składek i wypłacaniem świadczeń jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS). Wypłaca on także zasiłki porodowe, macierzyńskie, rehabilitacyjne i pogrzebowe. System ubezpieczeń społecznych nie działa zbyt dobrze – składki są relatywnie wysokie i wiele osób stara się unikać ich płacenia, wysokość świadczeń jest z reguły niewielka. Z drugiej zaś strony, szczególnie w minionych latach, bardzo łatwo było je otrzymać, co sprawiało, że świadczenia pobierały osoby, którym nie powinny one przysługiwać.

Oczywiście, jedna osoba może pobierać nie należne świadczenia z systemu kosztem całego społeczeństwa, ale nie mogą tak postępować wszyscy. System jest bowiem finansowany ze składek i może wypłacić tylko tyle, ile zbierze od tych, którzy płacą. Jeśli liczba płacących spada, a rośnie liczba pobierających świadczenia, to wzrastać muszą składki na ubezpieczenia społeczne. W ten sposób rosną koszty pracy – powstają dodatkowe bodźce do pracy „na czarno”.

Ubezpieczenia społeczne są obowiązkowe, a przez to nie są traktowane do końca jako ubezpieczenie. Składki bowiem uważane są za swoisty podatek, natomiast świadczenie jako coś, co należy się od państwa. O wiele ciekawszy jest rynek pozostałych ubezpieczeń, na którym działają podmioty prywatne, czyli firmy nastawione na osiągnięcie zysku.

Ubezpieczenia komunikacyjne. Do ubezpieczeń komunikacyjnych zalicza się: obowiązkowe ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej (OC) i dobrowolne ubezpieczenie majątkowe, zwane autocasco (AC). OC chroni kierowców (do kwoty określonej w ich polisie) przed roszczeniami związanymi ze szkodami spowodowanymi przez ich samochody. Natomiast autocasco zapewnia ochronę naszego samochodu przed zdarzeniami spowodowanymi przez nas samych lub naturę. Jeśli więc w twój prawidłowo zaparkowany samochód wjedzie pirat drogowy, to za naprawę twojej maszyny zapłaci sprawca ze swojego OC. Ale jeśli to ty, parkując „zaliczysz” drzewo albo to samo lub inne drzewo wichura powali na twoje auto, to

odszkodowanie należy ci się, o ile wykupiłeś polisę autocasco.

Ubezpieczenia na życie. Ta nazwa jest bardzo myląca, są to bowiem ubezpieczenia na wypadek śmierci, a nie na życie. Zgodnie z umową towarzystwo ubezpieczeniowe wypłaca pewną kwotę pieniędzy w momencie śmierci ubezpieczonego. System ubezpieczeń na życie nie jest obowiązkowy, ale praktycznie objęci są nim wszyscy pracujący, studenci, dzieci w szkołach i przedszkolach, z tym, że w olbrzymiej większości są to ubezpieczenia grupowe, opiewające na bardzo niskie sumy. Świadczenia wypłaca się nie tylko w przypadku śmierci (naturalnej i w następstwie wypadku), ale i z tytułu śmierci współubezpieczonego (np. małżonka, dzieci, rodziców), z tytułu nieszczęśliwych wypadków oraz z okazji narodzin dziecka.

Ubezpieczenia majątkowe. Ubezpieczenie majątkowe chroni właścicieli polisy od utraty lub pomniejszenia wartości ich własnego majątku. Ubezpieczenia tego typu nabywają zarówno osoby prywatne, które ubezpieczają np. mieszkanie czy samochód, jak i przedsiębiorstwa ubezpieczające fabryki albo zabezpieczające się przed ryzykiem kar umownych z tytułu niewykonania umowy. Ubezpieczenie majątkowe rekompensuje straty, które ubezpieczający się poniesie, jeśli wystąpią niekorzystne okoliczności, czyli wypadek, katastrofa lub kradzież.

Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej. Chroni nas przed kosztami leczenia uszkodzeń ciała wyrządzonych innym, kosztami odszkodowań lub zniszczenia cudzej własności, za którą jesteśmy odpowiedzialni. Z ubezpieczeń od odpowiedzialności cywilnej korzystają osoby świadczące usługi dla ludności, między innymi lekarze. W niektórych krajach można ubezpieczyć się od odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone przez dzieci (a nawet psa czy kota). Może się jednak zdarzyć, że osoba, która wyrządziła ci szkodę, nie była ubezpieczona, choć powinna, albo towarzystwo ubezpieczeniowe zbankrutowało. W takiej sytuacji możesz jednak liczyć na wypłatę odszkodowania z Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego.

Popularne, szczególnie w okresie ferii zimowych i w wakacje, jest ubezpieczenie od kosztów leczenia. Głównym jego celem jest zapewnienie ci opieki lekarskiej za granicą w razie wypadku. Jeśli jeździsz na nartach, to w razie

nieszczęścia, pokryłoby ono koszty zwiezienia cię ze stoku, transportu do szpitala i leczenia. Czy wiesz, ile kosztują takie akcje ratunkowe? Przewiezienie cię ze stoku to wydatek rzędu kilkuset złotych, jeśli jednak potrzebny jest helikopter to kwota ta wynosi już znacznie więcej, bo nawet kilka tysięcy złotych. W przypadku gdy zesłała lawina i akcja ratunkowa jest skomplikowana, jej koszty mogą jeszcze wzrosnąć. Ubezpieczenie chroni cię przed płaceniem z własnej kieszeni. W zależności od tego, w której firmie kupujesz ubezpieczenie, możesz je mieć już od kwoty 50 zł. To, ile kosztuje polisa, zależy również od kwoty, na którą chcemy się ubezpieczyć, oraz od zakresu ubezpieczenia. Jeśli lubisz szusować poza trasami, uprawiać sporty ekstremalne – stawka ubezpieczenia będzie wyższa. Przemysł dokładnie, jakie niebezpieczeństwa ci zagrażają i ubezpiecz się od tego, co realnie może cię spotkać.

Ubezpieczam się

Czy *homo oeconomicus* ubezpieczy się na wszystkie możliwości? Nie! Podobnie jak i ty. Co ubezpieczamy i na ile, zależy od naszego stosunku do ryzyka. Jeśli lubimy ryzyko, ubezpieczymy się tylko od dużych strat i nic w tym

złego. W końcu ludzie są skłonni do ryzyka – kupują losy na loterii czy zakłady lotto. Warto ubezpieczyć się od dużych strat, szczególnie gdy mogą one być dla nas bardzo dotkliwe. Jeśli na przykład za całe swoje oszczędności oraz spory kredyt w banku wybudowałeś pensjonat, to koniecznie go ubezpiecz – chwila nieuwagi, a pożar może zniszczyć cały ten dorobek, ponadto będziesz miał jeszcze kredyt do spłacenia. Podobnie warto ubezpieczyć się od kosztów leczenia i akcji ratunkowej, gdy wybierasz się na narty. Ale czy warto ubezpieczyć się od niewykorzystanego karnetu narciarskiego? Chyba nie, gdyż strata z powodu niewykorzystanego karnetu z pewnością nie zrukuje twoich domowych finansów.

Na rynku funkcjonuje wiele firm ubezpieczeniowych, oferta jest więc bardzo bogata. Gwiazdy z Hollywood, na przykład, ubezpieczają różne części ciała, które stanowią ich atut. Madonna ubezpieczyła swoje piersi na kwotę dwóch milionów dolarów, Julia Roberts – twarz na kwotę 30 milionów dolarów, a słynna modelka Heidi Klum – swoje nogi na 2,3 miliona dolarów. Rekordzistą jednak jest Cristiano Ronaldo, który ubezpieczył swoje nogi na 177 milionów dolarów! Jeśli dobrze zaplanujesz własne życie, może też uda ci się wykupić taką polisę, tymczasem jednak omówimy, jakimi kryteriami kierować się przy wyborze polisy dla przeciętnych śmiertelników.

Polisa ubezpieczeniowa to dokument, który potwierdza zawarcie umowy ubezpieczenia z wybraną firmą. Polisa musi zawierać dane ubezpieczającego, ubezpieczonego, a także określać przedmiot, okres i sumę ubezpieczenia oraz wysokość należnej składki. Dokument ten powinieneś mieć zawsze przy sobie. Oto kilka rzeczy, o których należy pamiętać, kupując ubezpieczenie.

Obecnie większość firm ubezpieczeniowych posiada strony internetowe, na których możesz zapoznać się z ich ofertą. Porównując różne propozycje, zwracaj uwagę nie tylko na cenę (koszt polisy czy wysokość składki), ale również na warunki ubezpieczenia, tzn.: kwotę, na jaką będziesz asekurowany, sposób i czas wypłaty ubezpieczenia. Możesz również skorzystać z przeglądarek internetowych, które porównują rozmaite oferty. Obecnie ubezpieczenie turystyczne możesz przez Internet kupić nawet na dzień przed wyjazdem na urlop. Jeśli jednak ma to być ubezpieczenie na życie albo majątkowe,

Porównaj różne oferty.

Porozmawiaj z agentem ubezpieczeniowym.

Zapoznaj się ze szczególnymi warunkami ubezpieczenia.

Przeczytaj uważnie umowę i regulamin.

a ty nie jesteś pewien, czy rozumiesz zawiliły język prawniczy, porozmawiaj z agentem ubezpieczeniowym, który powinien ci wszystko wyjaśnić. Nie podpisuj jednak niczego zbyt szybko, jeśli nie jesteś przekonany, nawet jeżeli agent cię do tego namawia. Pamiętaj, że jemu zależy, aby sprzedać polisę, ponieważ otrzyma za to prowizję. Ubezpieczenie jednak jest twoje i warto, żebyś wiedział, co tak naprawdę kupujesz. Jeśli się już na coś zdecydowałeś, uważnie przeczytaj umowę, zanim ją podpiszesz, a w szczególności to, co jest napisane drobnym drukiem. Mogą tam być zawarte ważne informacje. Jeśli bowiem tego nie zrobisz, w przyszłości możesz mieć kłopoty na przykład z otrzymaniem odszkodowania. Po podpisaniu umowy powinieneś dostać polisę ubezpieczeniową, która jest dokumentem potwierdzającym zawartą umowę, uwzględniającym podstawowe informacje o ubezpieczeniu.

Selekcja negatywna i pokusa nadużycia

Czy zastanawiałeś się, dlaczego jedni ludzie kupują ubezpieczenia, a inni nie? Nie bez powodu od dawna mówi się, że „przezorny zawsze ubezpieczony”. Dlaczego zatem wszyscy nie kupują takich samych ubezpieczeń? Każdy z nas ma inne podejście do ryzyka. Na pewno zdarzyło ci się myśleć, że „Mnie się to na pewno nie przytrafi”. Inni z kolei przed ryzykiem zabezpieczą się „na wszelki wypadek”. Bez względu jednak na to, czy lubisz ryzykować, czy nie, jeśli twój dom stoi na obszarze o wysokim zagrożeniu, np. powodzią, chętniej kupisz ubezpieczenie. Jeśli lubisz uprawiać sporty ekstremalne, również wolisz mieć polisę, jesteś bowiem narażony

na ryzyko wypadku bardziej, niż gdybyś poszedł na siłownię. Znacznie chętniej ubezpieczają się te osoby, które liczą się z dużym prawdopodobieństwem wystąpienia szkody. Problem ten nazywa się **selekcją negatywną** i niepokoi on bardzo ubezpieczycieli. Naraża ich bowiem na większą konieczność wypłaty wysokich odszkodowań, jeśli osoby, które się ubezpieczają, wiedzą, że ryzyko wypadku jest dla nich wyższe. Dlatego firmy ubezpieczeniowe tak skrupulatnie zbierają o tobie informacje. Wiedząc, że jesteś osobą należącą do grupy o wysokim ryzyku, mogą zażądać wyższej składki, a nawet spróbują odmówić ci ubezpieczenia.

Innym zagrożeniem dla firm ubezpieczeniowych są zmiany wynikające z niestabilności zachowań ludzkich. Fachowo nazywa się to **pokusą nadużycia (niebezpieczeństwem moralnym)** – fakt ubezpieczenia zwiększa prawdopodobieństwo wypłaty odszkodowania. Może to zatem prowadzić do postawy: „a co mi tam”, a także mniejszej dbałości o przedmiot ubezpieczenia. Jeśli bowiem rower nie jest ubezpieczony, to bardzo uważamy, aby go nie utracić. Kupujemy łańcuch z kłódką, na noc wnosimy do garażu albo do domu. Jeśli jest ubezpieczony, to nasza troska jest już mniejsza, bo w razie kradzieży i tak straty pokryje ubezpieczenie. Gdy odszkodowanie jest wyższe niż obecna wartość roweru, to kradzież jest wyższe niż obecna wartość roweru, to kradzież mogłaby być dla nas wręcz korzystna, wówczas w takiej sytuacji co roku ginęłoby dużo więcej rowerów.

Aby ochronić się przed taką niestabilnością zachowań ludzkich, towarzystwa ubezpieczeniowe starają się zachęcić do zwiększonej troski o przedmiot ubezpieczenia. Celowi temu służy na przykład franszyza, czyli konieczność pokrycia części szkody przez ubezpieczającego się: zgodnie z umową, ubezpieczyciel wypłaci ci odszkodowanie pomniejszone np. o 500 zł. To stanowi zachętę, abyś starał się nie dopuścić do powstania szkody. Stosuje się też zniżki dla osób, którym nie wypłaca się odszkodowania, a zwyczajki dla tych, którzy je często otrzymują.

Niekiedy praktykuje się też tzw. udział własny, gdy wypłacane odszkodowanie jest niższe niż zaistniała szkoda. Najlepszych przykładów różnych działań, podejmowanych w celu zachęcania do zwiększenia dbałości o ubezpieczone mienie, dostarczają firmy ubezpieczające samochody (np. składka, którą płacisz, będzie zależała od tego, czy parkujesz samochód w garażu czy przed blokiem, czy jest to parking chroniony, jakie zabezpieczenia przed kradzieżą ma twój samochód).

Czy wiesz?

Ubezpieczenie pozwala ludziom na dzielenie się ryzykiem. Ubezpieczają się również towarzystwa ubezpieczeniowe, co nazywamy **reasekuracją**.

Ubezpieczenia dzielimy na **społeczne i gospodarcze**. Do ubezpieczeń społecznych zaliczamy: **emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe**, do gospodarczych natomiast ubezpieczenia **kommunikacyjne, na życie, majątkowe, od kosztów leczenia, od odpowiedzialności cywilnej** itd.

Selekcja negatywna polega na tym, że chętniej ubezpieczają się osoby, które liczą się z dużym prawdopodobieństwem wypadku. **Pokusa nadużycia** polega na mniejszej dbałości o ubezpieczony przedmiot, co zwiększa prawdopodobieństwo wypłaty odszkodowania.

